

в Примірному кримінальному кодексі містяться загальні норми, а законодавство штатів у цьому питанні розширює зміст норми національного законодавства, виділяючи при цьому два та більше видів незаконного проведення абортів (в залежності від штату).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Решетніков Ф. Особлива частина кримінального права зарубіжних держав (злочини проти особистості): [навч. пос.] / Ф. Решетніков. – М. : Наука, 1976. – 245 с.
2. Шаварин М. Конституційно-правовий статус судів штатів в Американській федерації / М. Шаварин. – Saarbrücken: LAP Publishing, 2012. – 164 с.
3. Barcus H. When does medical negligence become criminal? / H. Barcus // London Amburn. Attorneys at law [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.latlaw.com/index.php/firm-news-articles/articles-2010/88-when-does-medical-negligence-become-criminal>.
4. Criminalization of Medical Negligence [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ablminc.org/model_curriculum_Imme_2010/book_legal%20medicine-7th_2007/ch51-criminalization%20of%20medical%20negligence.pdf.
5. Filkins J. «With no evil intent». The criminal prosecution of physicians for medical negligence / J.A. Filkins // PubMed [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11797501>.
6. Fisher T. Medical malpractice in the United States: a review / T. Fisher // Can Med Assoc J. – 1974. – № 110. – P. 102–103.
7. Hoffmann D. Physicians Who Break the Law / D. Hoffmann // University of Maryland Francis King Carey School of Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1516349.
8. Mello M. Deterrence of medical errors: therapy and evidence for malpractice reform. / M. Mello, T. Brennan. // Tex Law Rev. – 2002. – № 80. – P. 1628–1631.
9. Model Penal Code. Official draft and explanatory notes // The American Law Institute at Washington, D.C. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icla.up.ac.za/images/un/use-of-force/western-europe-others/UnitedStatesofAmerica/Model%20Penal%20Code%20United%20States%20of%20America%201962.pdf>.
10. New York State Law. Penal Law. Consolidated Laws of New York's Penal code [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ypdcrime.com/penal.law>.
11. Oregon's euthanasia law [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.jrank.org/pages/6602/Euthanasia-Oregon-s-Euthanasia-Law.html>.
12. People of the state of Michigan vs. Jack Kevorkian [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://publicdocs.courts.mi.gov:81/opinions/final/coa/20011120_c221758\(75\)_213o.221758.opn.coa.pdf#search=«jack kevorikian»](http://publicdocs.courts.mi.gov:81/opinions/final/coa/20011120_c221758(75)_213o.221758.opn.coa.pdf#search=«jack kevorikian»).
13. People v. Klvana. California Court of Appeal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/4th/11/1679.html>.
14. United States Supreme Court. Roe vs. Wade, (1973). No. 70-18. Argued: December 13, 1971 Decided: January 22, 1973. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/410/113.html>.

УДК 343.9

**СПОСОБИ ПРИХОВАННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ,
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ЧИ ПРЕКУРСОРІВ**

**MEANS OF CONCEALMENT WHILE SMUGGLING OF DRUGS,
PSYCHOTROPIC SUBSTANCES, THEIR ANALOGS AND PRECURSORS**

Горбаченко П.А.,

консультант штабу

Антитерористичного центру при Службі безпеки України

На основі узагальнення результатів діяльності уповноважених правоохоронних органів та судової практики у статті проаналізовано способи приховання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів під час спроби їх контрабанди, встановлено принцип обрання контрабандистами способу приховання вказаних засобів та речовин, а також приведено приклади нетипових способів контрабанди.

Ключові слова: наркобізнес, організований наркобізнес, контрабанда, наркотичні засоби, психотропні речовини, аналоги, прекурсори, способи приховання контрабанди, транспорт.

На основе обобщения результатов деятельности уполномоченных правоохранительных органов и судебной практики в статье проанализированы способы сокрытия наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров во время попытки их контрабанды, установлен принцип выбора контрабандистами способа сокрытия упомянутых средств и веществ, а также приведены примеры нетипичных способов контрабанды.

Ключевые слова: наркобизнес, организованный наркобизнес, контрабанда, наркотические вещества, психотропные вещества, аналоги, прекурсоры, способы сокрытия контрабанды, транспорт.

In this article means of concealment while attempting to smuggle drugs, psychotropic substances, their analogs, and precursors are analyzed, principle in choosing a particular way of concealment is established, and unusual methods of smuggling are described in terms of generalized results of activities of authorized law enforcement bodies and judicial practice.

Key words: drug trafficking, organized drug trafficking, smuggling, drugs, psychotropic substances, analogs, precursors, means of concealment of smuggling, transport.

Актуальність теми. Сьогодні наркодільками активно здійснюється перебудова наркоринку в Україні, оскільки поступово традиційні наркотичні засоби рослинного походження (макова солома, марихуана) витісняються більш сильними за своїм впливом на організм людини та небезпечними для її здоров'я висококонцентрованими препаратами, зокрема, синтетичного (амфетамін) та напівсинтетичного (героїн, опіати) походження. Така перебудова наркоринку в Україні та збільшення обсягів незаконного наркообігу нерозривно пов'язані з таким негативним суспільно небезпечним явищем, як контрабанда наркотичних засобів, оскільки на фоні збільшення кількості споживачів наркотиків в Україні зростає попит на різноманітні їх види та сорти, в тому числі своєрідні новинки світового наркоринку.

З метою недопущення виявлення компетентними державними органами наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів та успішного перетину митного та державного кордонів контрабандисти вдаються до різноманітних способів приховання предмета контрабанди. При цьому надприбутковість наркобізнесу та вдосконалення роботи правоохоронних органів зумовлює не лише необхідність для пошуку нових маршрутів контрабанди, а й нових способів приховання предмета контрабанди.

Питання застосування зловмисниками різноманітних способів контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів та запобігання їм досліджувалися вченими та науковцями в галузі кримінології, кримінального права та процесу. Слід відзначити вклад у дослідження вказаних питань О.М. Бандурки, А.А. Бови, В.О. Глушкова, І.М. Гриненка, О.М. Джузи, В.І. Женутія, А.П. Закалюка, О.М. Костенка, А.А. Музики, А.М. Поляха, Ю.Г. Пономаренко, В.Г. Пшеничного, Л.В. Раєцької, Е.В. Расюка, С.О. Сороки, Є.Г. Стрельченка, В.А. Тимошенка, Є.В. Фесенка, М.І. Хавронюка, М.С. Хруппи та інших.

Разом із тим сьогодні науковцями не приділяється належна увага дослідженню питань застосування зловмисниками нетипових способів контрабанди, до яких вони змушені вдаватися для забезпечення безпеки переміщення предмета контрабанди.

Актуальність теми визначає **мету** статті, яка полягає у спробі визначення традиційних способів приховання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів під час спроби їх контрабанди, встановлення принципу обрання відповідного способу приховання таких засобів та речовин.

Вклад основного матеріалу. В переважній більшості випадків незаконне переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів через митний кордон здійснюється шляхом приховування згаданих засобів та речовин, їх аналогів чи прекурсорів від митного контролю.

Так, у жовтні 2015 року співробітники правоохоронних органів затримали двох громадян, які організували контрабандний канал постачання псевдо-

ефедрину. Наркокур'єр намагався ввезти в Україну псевдоефедрин через пункт пропуску «Ягодин» із приховуванням від митного контролю, заховавши 700 пігулок під одягом. Згодом правоохоронці затримали й організатора каналу контрабанди, з автомобіля якого вилучили 1 400 аналогічних пігулок.

Зловмисники переробляли прекурсор у метамфетамін та реалізовували наркозалежним мешканцям міста Рівне. За висновками експертів із вилучених пігулок можна виготовити наркотиків на 300 тисяч гривень за розцінками «чорного ринку» [1].

Сьогодні для переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів контрабандистами використовуються всі види транспорту (автомобільний, залізничний, водний, повітряний). Як свідчить практика, найчастіше для незаконного переміщення згаданих засобів та речовин використовується залізничний та автомобільний транспорт.

Результати узагальнення кримінальних справ за статтею 305 КК України свідчать, що злочинці використовують такі способи переміщення предмета контрабанди з приховуванням від митного контролю: з приховуванням у службовому купе провідників пасажирського потягу (4%); з приховуванням у пасажирському купе потягу (20%); в технологічних місцях пасажирського потягу (6%); з приховуванням на собі або в особистих речах під час слідування пасажирським потягом (27%); у туалеті пасажирського потягу (3%); у легковому автотранспорті (6%); у пасажирському автотранспорті (3%); з приховуванням в особистих речах під час слідування автотранспортом (18%); з приховуванням на собі або в особистих речах при пішому перетинанні кордону (5%); в організмі людини чи тварини (1%); в міжнародних поштових відправленнях (2%); інше (5%). Використовувалися також способи переміщення предмета контрабанди поза митним контролем: у легковому автотранспорті (6%); на собі або в особистих речах при пішому перетинанні кордону (55%) [2, с. 8–9].

Протягом останніх років виявлені та узагальнені А.М. Поляхом тенденції суттєвих змін не зазнали, окрім явного збільшення випадків контрабанди наркотичних засобів та психотропних речовин за допомогою міжнародних поштових відправлень. Також слід врахувати, що поодинокі контрабандисти переміщують наркотичні засоби та психотропні речовини частіше автомобільним та залізничним транспортом, або перетинаючи пункти пропуску пішки, а представники організованого наркобізнесу, намагаючись перевезти великі або досить дорогі партії заборонених засобів та речовин, користуються морським та авіаційним транспортом.

Залежно від способу транспортування наркотичних засобів та психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів контрабандистом обирається відповідно і спосіб приховання згаданих засобів та речовин. Так, при спробі перетину митного кордону України:

– автомобільним та залізничним транспортом: зловмисники у переважній більшості випадків приховують предмет контрабанди у багажі, особистих

речах, конструкціях та деталях транспортного засобу чи вагону, а також у спеціально обладнаних тайниках. Використовуючи особливості конструкції транспортного засобу та пасажирських вагонів, контрабандисти облаштовують тайники та приховують наркотики у бензобаку, радіаторі, внутрішній частині бамперу, повітряному та масляному фільтрах, просторі під акумулятором, між двигуном та його захистом, багажному відділенні, запасному колесі, внутрішній частині багажного відділення, сидіннях та спинках крісел, оббивці дверей та стелі, корпусі котушки ременів безпеки, системах вентиляції (як автомобілів, так і вагонів), у плафонах електричного освітлення, верхньому люку тамбура, електропульті купе провідника, рундуках, акумуляторному відділенні, господарських відділеннях у коридорі вагону та тамбурах, у міжстельовому просторі туалету, вентиляційному люку, на третіх полицях, у кабінці машиніста, вагоні-ресторані, міжвагонних переходах тощо.

15.03.2015 у ході проведення обшуку автомобіля марки «Дуе Ланос» на контрольному пункті в'їзду «Чонгар» у Генічеському районі Херсонської області працівниками Державної прикордонної служби України з бензобаку вилучено три пластикові пляшки, в які було розфасовано наркотичний засіб – канабіс. Як виявилось, водій вказаного транспортного засобу, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, з метою приховання від митного контролю виготовив схованку у бензобаку власного автомобіля для переміщення наркотичних засобів із території України через Автономну Республіку Крим до Російської Федерації [3];

– повітряним транспортом: так само контрабандисти використовують спосіб приховання предмета контрабанди у багажі, особистих речах, в одязі. Підготовка тайників у повітряних суднах є достатньо проблематичним для контрабандистів, адже доступ до них без відома власника, адміністрації аеропорту чи аеродрому є практично неможливим. У той же час представники великого організованого наркобізнесу мають змогу переміщувати предмет контрабанди власними повітряними суднами.

У 2015 році в аеропорту Бейрута за спробу перевезти наркотики було затримано принца Саудівської Аравії. Представник саудівської королівської сім'ї намагався провезти в Ліван дві тонни таблеток амфетаміну в приватному літаку [4];

– морським транспортом: майже вся контрабанда наркотичних засобів, що переміщується морськими суднами, приховується у вантажних контейнерах, переміщуваних партіях товарів тощо.

У листопаді 2015 року співробітники Служби безпеки України за сприяння прикордонників та працівників фіскальної служби виявили у контейнері з ламінатом, що прибув із Пакистану до Іллічівського морського порту, понад 71 кг героїну. Важкий наркотик планувалося транзитом через українську територію доставити до Іспанії.

Для виявлення та ліквідації всіх ланок цього контрабандного каналу СБУ ініціювала та провела

спільну міжнародну операцію з правоохоронними органами Іспанії за методом контрольованої поставки, за результатами якої припинено діяльність транснаціонального наркоугруповання, яке діяло на території України, Іспанії та ще декількох країн Євросоюзу, з незаконного обігу вилучено понад 83 кг героїну, орієнтовна вартість якого на т. зв. «нар коринку» становить шість мільйонів євро.

Під час проведення спецоперації також було затримано 35 осіб, причетних до міжнародної контрабанди героїну. Відкрито кримінальне провадження за ч. 3 ст. 305 КК України [5];

– пішки: предмет контрабанди приховується в особистих речах та в одязі контрабандиста.

Вироком Берегівського районного суду Закарпатської області було засуджено громадянку України за ч. 1 ст. 305 та ч. 1 ст. 307 КК України до двох років позбавлення волі з конфіскацією психотропних речовин, що були предметом контрабанди, у зв'язку з тим, що вона перенесла на територію України з Угорської Республіки через пропускний пункт Лужанка з метою подальшого збуту 95 цілих рожевих пігулок та 26 фрагментів пігулок із зображенням хреста та грецької літери «омега», які містять у собі психотропну речовину, обіг якої обмежено – метамфетамін, масою 0,6019 г, попередньо упакувавши їх у паперовий згорток із серветки та приховавши від митного контролю в лівій чашечці бюстгальтера, в якій вона була вдягнена [6].

Достатньо часто використовується також спосіб приховання всередині тіла контрабандиста шляхом ковтання латексних або резинових виробів, у яких герметично запаковані наркотичні засоби або психотропні речовини, а також шляхом приховання зазначених виробів у порожнинах тіла. Враховуючи, що цей спосіб є достатньо небезпечним для життя та здоров'я контрабандиста та неефективним для переміщення великої кількості наркотиків або психотропів, його застосовують для переміщення дорогих наркотичних засобів, зокрема, кокаїн, героїн тощо.

На митному посту Ягодин правоохоронці вилучили у мешканця міста Києва кокаїн, який зловмисник намагався ввезти в Україну, приховавши їх серед особистих речей у салоні власного автомобіля. Крім того, під час огляду місця події контрабандист зізнався, що 55 г кокаїну він умисно проковтнув перед проходженням митного контролю [7].

Жінки, виступаючи в ролі наркоперевізників, також не бояться та не соромляться ховати небезпечний вантаж у «біологічні контейнери» (піхва, шлунок) або зашивати під шкіру на стегнах та сідницях. Деякі з них віддають перевагу високотехнічним «іграшкам для дорослих», помилково думаючи, що працівники правоохоронних органів, розуміючи інтимне та специфічне призначення подібних предметів, не будуть до них торкатися [8, с. 43].

Актуальною дотепер залишається загроза використання поштових та експрес-відправлень у цілях контрабанди наркотичних засобів та психотропних речовин. Особливу увагу правоохоронним органам слід зосереджувати на посилках із країн, які за ви-

сновками ООН є світовими лідерами з нарковиробництва (країни Латинської Америки, країни Центральної та Південно-Східної Азії, а також деякі країни Європи, зокрема, Нідерланди, Польща, Німеччина, Естонія).

Так, у зону митного контролю відділу митного оформлення міжнародних експрес-відправлень Київської регіональної митниці із США за авіанакладною № 8571368200750402 надійшло міжнародне поштове відправлення на ім'я особи Н. Під час митного огляду вказаного відправлення, яке відповідно до авіанакладної заявлено як відправлення документального характеру, виявлено поштову листівку, всередині якої знаходився поліетиленовий пакет із порошкоподібною речовиною білого кольору. Згідно з висновком експерта у складі наданого на дослідження зразка порошкоподібної речовини білого кольору виявлено наркотичний засіб – кокаїн вагою 2,65 г.

За результатами проведеної правоохоронцями контрольованої поставки затримано особу Н., яка з метою отримання міжнародного поштового відправлення з вмістом наркотичного засобу кокаїну прибула до приміщення міжнародного поштового відправника «ФедЕкс» (м. Київ, вул. Кіквідзе, 44), де отримала міжнародне відправлення за авіанакладною № 8571368200750402. Вироком Солом'янського районного суду м. Києва від 25.09.2014 вказану особу за ч. 2 ст. 305 КК України засуджено до п'яти років позбавлення волі із звільненням від відбуття покарання з випробуванням – іспитовим строком на один рік [9].

Також, у жовтні 2015 року співробітниками правоохоронних органів у приміщенні одного з поштових відділень Дарницького району міста Києва затримано організатора каналу контрабанди особливо небезпечних наркотичних речовин до столичного регіону під час отримання ним бандеролі, з якої правоохоронці вилучили майже один кілограм порошкоподібної речовини з особливо небезпечною психотропною складовою, обіг якої заборонений.

Наркоділок замовляв наркотики з-за кордону через Інтернет та збував їх у розважальних закладах серед наркозалежних осіб [10].

Як свідчить практика, наркокур'єри постійно вдосконалюють незаконні способи переміщення наркотиків, використовуючи поряд із перевіреними методами приховування нові види тайників.

Так, у Південноафриканській Республіці виявлено 5 кг героїну пакистанського походження, у який були просочені волокна, вплетені у ковдри. Подібний спосіб приховування мав місце в аеропорту м. Загреб (Хорватія), де митниками було вилучено 6 кг кокаїну, просоченого у сорочки [11].

Неабияку винахідливість проявила громадянка Таджикистану під час спроби незаконно перемістити через аеропорт м. Душанбе партію героїну загальною вагою 1,7 кг. Наркотичні засоби перевозились у вигляді абрикосових кісточок. Лише у ході хімічного дослідження вдалося з'ясувати, що їх шкарлупки виготовлені із суміші героїну та невеликої кількості цукру. При цьому всередині кожної шкарлупки знаходилося справжнє ядро абрикосової кісточки [12].

Не менш цікавим є спосіб контрабанди наркотиків, який було викрито співробітниками МВС Республіки Білорусь. Героїн загальною вагою близько 28 кг перевозився з Росії у легковому автомобілі під виглядом очків, а саме в 187 упаковках округлої форми із наклеєним лушпинням цибулі [12].

Висновки. Вказані приклади лише підтверджують той факт, що сьогоденні контрабандисти намагаються знайти нові шляхи та вдосконалюють раніше апробовані маршрути, способи і методи переміщення наркотиків.

Вивчення та аналіз способів контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, у тому числі нових нетипових способів приховування таких засобів та речовин, є необхідною передумовою для здійснення успішної та ефективної боротьби з цим суспільно небезпечним діянням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сайт Служби безпеки України. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=162529&cat_id=160883.
2. Полях А.М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Криміналістика процес та криміналістика; судова експертиза» / А.М. Полях. – Х., 2009. – 20 с.
3. Сайт Єдиного державного реєстру судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/44971902>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/WORLD/sauidvskogo-princa-zatrimali-v-livani-za-kontrabandu-narkotikiv-cnn-189136_.html.
5. Сайт Служби безпеки України. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=168448&cat_id=165028.
6. Вирок Березівського районного суду Закарпатської області від 02 березня 2012 року у справі № 1-312/11. [Електронний ресурс] // Сайт Єдиного державного реєстру судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21724619>.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovovolyni.com/ukr/volyn/34821>.
8. Кириченко Г.В. Кримінологічні аспекти характеристики особистості жінки, яка вчиняє контрабанду наркотиків / Г.В. Кириченко // Митна справа № 2 (80). – 2012. – С. 40–45.
9. Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 25.09.2014. [Електронний ресурс] // Сайт Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40612417>.
10. Сайт Служби безпеки України. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=162021&cat_id=160883.
11. Лист Департаменту боротьби з контрабандою та порушенням митних правил ДМС України від 20.09.2010 р. № 20/06043-ЕП.
12. Лист Департаменту боротьби з контрабандою та порушенням митних правил ДМС України від 28.10.2010 р. № 20/06984-ЕП.